

GEZAMENLIJKE RICHTSNOEREN IN HET KORT

Preventie en bestrijding van infectieziekten bij injecterende drugsgebruikers

Update voor 2023

Achtergrond

Hepatitis B en C, hiv en tuberculose (TB) blijven circuleren en veroorzaken aanzienlijke morbiditeit en sterfte in de Europese Unie/Europese Economische Ruimte (EU/EER) en de oostelijke landen die onder het Europees nabuurschapsbeleid (ENB) vallen.

Doelstelling 3.3 van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) van de Verenigde Naties (VN), gericht op deze ziekten, luidt als volgt: "tegen 2030 een einde maken aan epidemieën zoals aids, tuberculose, malaria en verwaarloosde tropische ziekten, alsook hepatitis, door water overgebrachte ziekten en andere overdraagbare ziekten bestrijden". Landen kunnen deze SDG-doelstelling alleen bereiken als deze ziekten in alle populaties worden aangepakt, ook bij injecterende drugsgebruikers.

De reden hiervoor is dat injecterend drugsgebruik een belangrijke risicofactor blijft voor het verwerven van door bloed overgedragen infectieziekten (zoals hepatitis B en C, hiv) en dat injecterende drugsgebruikers in de EU/EER en in het ENB-gebied een hoog risico lopen op andere infectieziekten (bijvoorbeeld seksueel overdraagbare infecties (soa's) en TB).

Preventie en bestrijding van infectieziekten bij injecterende drugsgebruikers is belangrijk omdat deze ziekten de kwaliteit van leven en de levensverwachting van mensen verminderen. Bovendien bestaat er een risico op verdere overdracht op anderen, onder wie personen die geen drugs injecteren.

Uiteindelijk kunnen deze ziekten leiden tot zowel indirecte als directe maatschappelijke kosten door bijvoorbeeld productiviteitsverlies en hoge behandel- en zorgkosten.

Doel en doelgroep

De gezamenlijke richtsnoeren van het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC) en het Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving (EMCDDA) hebben tot doel beleidsmakers en planners op het gebied van volksgezondheid en sociale programma's te ondersteunen door de empirische basis voor de ontwikkeling van nationale strategieën, beleidsmaatregelen en programma's voor de preventie en bestrijding van infecties en infectieziekten bij injecterende drugsgebruikers te versterken.

Maximalisering van de voordelen van interventies

Om maximaal voordeel te behalen, moeten deze interventies voldoende worden gefinancierd en worden uitgevoerd in overeenstemming met de beginselen voor preventie en dienstverlening. Volgens deze beginselen moeten specifieke interventies worden uitgevoerd

- in onderlinge combinatie, om de reikwijdte en de doeltreffendheid ervan te maximaliseren;
- in verband met andere relevante gezondheidsbevorderende activiteiten gericht op structurele en individuele factoren die gezonder en/of veiliger gedrag bevorderen (zoals activiteiten die stigmatisering en discriminatie verminderen of veiliger drugsgebruik en seksueel gedrag bevorderen); en
- op basis van een praktische, doelgerichte, op de gemeenschap gebaseerde en persoonsgerichte benadering.

Belangrijke interventiegebieden na kritische beoordeling van het feitenmateriaal door het panel van deskundigen

Op basis van de beste beschikbare gegevens en/of adviezen van deskundigen alsook op basis van wat volgens bestaande internationale richtsnoeren als de beste praktijk wordt beschouwd, werden zes centrale interventiegebieden aangewezen. Interventies op deze gebieden vormen cruciale onderdelen van een alomvattende benadering voor de preventie en bestrijding van infectieziekten bij injecterende drugsgebruikers die rekening houdt met relevante operationele behoeften en wet- en regelgevingkaders:

1 Verstrekking van steriele injectiehulpmiddelen

Zorgen voor steriele naalden en spuitjes en andere hulpmiddelen voor de bereiding van drugs (kooktoestellen, filters en water voor injectie), ook in gevangenissen en via apotheken.

2 Behandeling van drugsverslaving

Behandeling met opioïde-agonisten (OAT's) verstrekken, ook in gevangenissen.

Zorgen voor steriele injectiehulpmiddelen in combinatie met OAT's.

Informatie, onderwijs, begeleiding en vaardigheidstraining aanbieden in combinatie met OAT's en naald- en spuitprogramma's (NSP's), ook in gevangenissen.

3 Vaccinatie

Vaccinaties aanbieden tegen hepatitis A en B, luchtweginfecties zoals COVID-19 en influenza, en tetanus om infecties en/of complicaties ervan te voorkomen bij injecterende drugsgebruikers; daarnaast, vooral voor personen met hiv die drugs injecteren, het pneumokokkenvaccin en het humaan-papillomavirusvaccin aanbieden.

4 Testen op infectieziekten

Standaard vertrouwelijke tests aanbieden op basis van geïnformeerde toestemming en in overeenstemming met de relevante richtsnoeren voor:

- hepatitis C-virus en hiv, aan alle injecterende drugsgebruikers;
- hepatitis B-virus, aan alle injecterende drugsgebruikers zonder (volledige) vaccinatie;
- soa's (bijvoorbeeld syfilis, chlamydia-infectie, gonorrroe), aan alle injecterende drugsgebruikers met symptomen van soa's en/of personen met een hoger risico (bijvoorbeeld bij meerdere seksuele partners, uitwisseling van seks voor geld/drugs);
- actieve TB, aan alle injecterende drugsgebruikers met symptomen en verschijnselen van TB en/of personen met een hoger risico (bijvoorbeeld bij blootstelling of een predisponerende onderliggende aandoening).

Alle personen met een positief testresultaat moeten aan zorg worden gekoppeld.

5 Behandeling van infectieziekten

De volgende behandelingen aanbieden:

- antivirale behandeling voor personen bij wie hepatitis B is vastgesteld en die in aanmerking komen voor behandeling;
- antivirale behandeling voor personen bij wie hepatitis C is vastgesteld;
- antiretrovirale behandeling voor personen bij wie hiv is vastgesteld;
- anti-TB-behandeling voor patiënten met actieve TB;
- preventieve TB-behandeling voor personen met een TB-infectie na uitsluiting van actieve TB;
- behandeling van andere infectieziekten zoals soa's en bacteriële huidinfecties, indien klinisch geïndiceerd.

Zorgen voor samenwerking tussen dienstverleners die zich richten op injecterende druggebruikers en aanbieders van infectieziektezorg om de koppeling naar de zorg te versterken, met name voor hepatitis C.

Er is bewijs dat de betrokkenheid van peer-mentoren er, in ieder geval bij de behandeling van hepatitis C, toe kan bijdragen dat mensen hun behandeling blijven volgen.

6 Gebruikersruimten waar injectiefaciliteiten onder toezicht beschikbaar zijn*

Zorgen voor injectiefaciliteiten onder toezicht om injectierisico's bij injecterende druggebruikers te verminderen en zo bij te dragen aan de preventie van de overdracht van hepatitis C en hiv.

*In de meeste gebruikersruimten worden onder toezicht injectiefaciliteiten aangeboden. Dit zijn zorginstellingen waar mensen die elders drugs hebben gekocht, hun drugs in een schone omgeving kunnen gebruiken, doorgaans onder toezicht van medisch opgeleid personeel. De wet- en regelgevingkaders verschillen van land tot land en zullen van invloed zijn op de vraag of dit soort voorzieningen beschikbaar kunnen worden gesteld en welke operationele modellen zijn toegestaan.

De weg vooruit

De uitvoering van de interventies zal naar verwachting bijdragen aan de verwezenlijking van lokale, regionale, nationale en internationale doelstellingen op het gebied van infectieziekten, mits de maatregelen op toereikende schaal worden genomen.

De realiteit van de uitvoering is complex en landen verschillen wat betreft bestaand beleid, beschikbare middelen, de zorgstelsels en de sociale, culturele en epidemiologische context. Het blijft derhalve aan degenen die de richtsnoeren uitvoeren om te beslissen welke interventies en combinaties van interventies prioriteit moeten krijgen, rekening houdend met de specifieke context waarin ze moeten worden toegepast.

Om landen te helpen de aanbevelingen uit de richtsnoeren om te zetten in daden, worden er ook twaalf modellen van goede praktijken aangereikt waarin interventies en benaderingen worden beschreven die Europese landen met succes toepassen om infecties onder injecterende drugsgebruikers te voorkomen en te bestrijden.

Gezamenlijk tonen deze de waarde aan van de betrokkenheid van peers, multidisciplinaire benaderingen en het betrekken van verpleegkundigen bij testdiensten in gemeenschapsongevingen, om injecterende drugsgebruikers te koppelen aan zorg voor infectieziekten en hen te helpen hun behandeling te blijven volgen.

Naast de uitvoering van de interventies, gedegen toezicht en voortdurende monitoring bestaat er behoefte aan doorlopend onderzoek naar de preventie en bestrijding van infectieziekten bij injecterende drugsgebruikers en aan investeringen op dit gebied.

Lees de volledige richtsnoeren op:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/prevention-and-control-infectious-diseases-among-people-who-inject-drugs-2023>

Lees de modellen van goede praktijken op:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/models-good-practice-community-based-testing-linkage-care-and-adherence-treatment>